

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України «Про внесення змін до Податкового
кодексу України щодо удосконалення процедури взаємного
узгодження, процедури попереднього узгодження ціноутворення у
контрольованих операціях»

1. Мета

Метою прийняття проєкту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення процедури взаємного узгодження, процедури попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях» (далі – проєкт акта) є:

удосконалення правового механізму процедури взаємного узгодження та процедури попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях;

приведення положень податкового законодавства України у відповідність до рекомендацій ОЕСР, зокрема стандартів, передбачених Крок 14 Плану дій BEPS;

усунення ризиків подвійного оподаткування відповідно до положень чинних міжнародних договорів України;

забезпечення податкової визначеності у питаннях трансфертного ціноутворення;

запобігання виникненню податкових спорів щодо трансфертного ціноутворення;

врахування положення Настанов ОЕСР з трансфертного ціноутворення для мультинаціональних підприємств та податкових адміністрацій у редакції 2022 року у частині застосування процедури попереднього узгодження ціноутворення;

підвищення ефективності податкового адміністрування процедури попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях та усунення наявних прогалин у правовому регулюванні.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Розроблення проєкту акта зумовлено необхідністю забезпечення виконання міжнародних зобов'язань, взятих Україною після приєднання у січні 2017 року до Програми розширеного співробітництва в рамках Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР). Запропоновані у проєкті акта зміни спрямовано на імплементацію стандартів Кроку 14 Плану дій BEPS (Base Erosion and Profit Shifting), викладених у заключному звіті ОЕСР «Дія BEPS 14 щодо більш ефективних механізмів вирішення податкових спорів», Настанов ОЕСР з трансфертного ціноутворення для мультинаціональних підприємств та податкових адміністрацій у редакції 2022 року.

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат 04AF212836405D990400000065FC2E00BDF0EA00

Підписувач Марченко Сергій Михайлович

Дійсний з 20.11.2025 15:53:42 по 20.11.2027 15:53:42

Міністерство фінансів України

44020-03-3/20556 від 21.07.2026

Метою Кроку 14 Плану дій BEPS є забезпечення ефективного функціонування процедур взаємного узгодження як інструменту захисту прав платників податків у випадках, коли застосування норм національного податкового законодавства може суперечити положенням міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування.

Мінімальний стандарт Кроку 14 Плану дій BEPS вимагає від юрисдикцій, зокрема:

забезпечити доступ платників податків до процедури взаємного узгодження незалежно від того, чи скористались вони іншими засобами правового захисту;

вжиття усіх необхідних заходів для вирішення справи за процедурою взаємного узгодження з метою недопущення оподаткування, що суперечить положенням міжнародного договору;

проведення консультацій між компетентними органами держав, навіть у випадках, які не охоплюються положеннями договору.

Всі міжнародні договори України про уникнення подвійного оподаткування передбачають право платників податків на подання заяви про розгляд справи за процедурою взаємного узгодження.

Необхідний комплекс законодавчих норм для реалізації такого права впроваджено Законом України від 16 січня 2020 року № 466-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві». Зокрема, Податковий кодекс України (далі – Кодекс) доповнено статтею 108¹ «Порядок проведення процедури взаємного узгодження».

Відповідно до підпункту 108¹.1.1 пункту 108¹.1 статті 108¹ Кодексу особа, яка вважає, що в результаті дії або рішення контролюючого органу України або відповідного органу влади іншої країни вона піддається чи піддаватиметься оподаткуванню, що не відповідає положенням міжнародного договору України про уникнення подвійного оподаткування, має право звернутися із заявою про розгляд справи за процедурою взаємного узгодження.

Зазначене положення Кодексу відповідає статті 25 «Процедура взаємного узгодження» або іншій аналогічній статті міжнародних договорів України про уникнення подвійного оподаткування.

Крім того, цією статтею встановлено порядок подання та розгляду заяв про розгляд справи за процедурою взаємного узгодження, строки їх розгляду, підстави для відмови у прийнятті такої заяви (зокрема у разі розпочатого, але не закінченого оскарження в адміністративному або судовому порядку з тих самих питань, щодо яких подана заява); особливості

проведення самої процедури взаємного узгодження, умови її припинення тощо.

Водночас поточна редакція Кодексу в частині проведення процедури взаємного узгодження не повною мірою відповідає Мінімальному стандарту Кроку 14 Плану дій BEPS і окремим положенням міжнародних договорів України про уникнення подвійного оподаткування, зокрема передбачає певні обмеження щодо доступу платників податків до цієї процедури, не гарантує виконання досягнутих домовленостей.

У міжнародній практиці процедура попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях розглядається як один з провідних інструментів забезпечення податкової визначеності, зменшення фіскальних спорів і мінімізації ймовірності подвійного оподаткування. Тому для платників податків оновлено процедуру попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях, яка створює умови прогнозованого податкового навантаження, знижує ризики донарахувань, зменшує трансакційні витрати та сприяє стратегічному податковому плануванню.

Крім того, оновлена процедура попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях забезпечує зниження навантаження на контролюючі органи, підвищуючи якість податкового контролю та розподіл ресурсів.

Окрім того, останні зміни в положення пункту 39.6 статті 39 Кодексу, що регулюють процедуру попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях вносились Законом України від 07 грудня 2017 року № 2245-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році», не враховують положення Настанов ОЕСР з трансфертного ціноутворення для мультинаціональних підприємств та податкових адміністрацій у редакції 2022 року.

Тому оновлена процедура попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях, яка відповідає рекомендаціям ОЕСР у межах Плану дій BEPS (зокрема Кроку 14), передбачає покращення превентивних механізмів вирішення спорів у сфері трансфертного ціноутворення.

Слід зазначити, що метою процедури попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях є надання платникам податків і податковим адміністраціям попередньої податкової визначеності, а також зменшення ризиків можливого подвійного оподаткування.

Проте односторонні договори попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях створюють ризики щодо того як юрисдикція, що є стороною договору про уникнення подвійного оподаткування, розглядатиме відповідну операцію, а також мають більший ризик щодо

виникнення подвійного оподаткування у порівнянні з двосторонніми або багатосторонніми договорами.

Водночас договір попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях між платником податків та Державною податковою службою України (далі – ДПС), укладений на підставі домовленостей між ДПС та одним або декількома компетентними органами іноземних держав (тобто двосторонні або багатосторонні договори), є менш ризиковими та таким, що повною мірою відповідають принципу «витягнутої руки».

Тому низка юрисдикцій (Королівство Данія, Королівство Швеція, Федеративна Республіка Німеччина, Австралія, Канада, Республіка Колумбія, Республіка Корея, США, Гонконг (Китай) та інші) надають перевагу укладенню за результатами процедури узгодження двостороннього або багатостороннього договору попереднього узгодження ціноутворення і не пропонують платникам податків у своїй юрисдикції укладати односторонні договори. Крім того, у деяких юрисдикціях внутрішнє законодавство не дозволяє укладати обов'язкові договори безпосередньо з платниками податків, і тому договори можна укладати лише з компетентними органами юрисдикцій-партнерів за процедурою взаємного узгодження відповідно до умов договорів про уникнення подвійного оподаткування.

Отже, прийняття проекту акта обумовлено необхідністю:

виконання Україною міжнародних зобов'язань, передбачених двосторонніми договорами про уникнення подвійного оподаткування;

приведення положень Кодексу у відповідність із загальновизнаними міжнародними стандартами, зокрема визначеними в звіті ОЕСР щодо реалізації Дії 14 Плану дій BEPS;

забезпечення податкової визначеності, передбачуваності та стабільності для великих платників податків (далі – ВПП), а також зниження ризиків виникнення подвійного оподаткування;

створення ефективних механізмів врегулювання податкових спорів між компетентними органами України та інших держав;

підвищення довіри міжнародних інвесторів до податкової системи України та покращення інвестиційного клімату;

синхронізації національного законодавства з положеннями Розділу IV Настанов ОЕСР з трансферного ціноутворення для транснаціональних компаній і податкових адміністрацій з метою забезпечення єдності підходів до регулювання питань трансфертного ціноутворення.

3. Основні положення проєкта акта

Проектом акта вносяться зміни до Кодексу, якими запропоновано:

1. Щодо процедури взаємного узгодження:

структурувати порядок дій компетентного органу України під час розгляду заяви про розгляд справи за процедурою взаємного узгодження;

уточнити обсяг прав платника податків під час розгляду справи за процедурою взаємного узгодження, зокрема, передбачити право платника податків відмовитися від домовленостей, досягнутих компетентними органами за результатами розгляду справи;

уточнити перелік підстав для відмови особі в розгляді справи за процедурою взаємного узгодження, зокрема, виключити підставу, пов'язану з наявністю розпочатого, але не завершеного адміністративного або судового оскарження з тих самих питань, щодо яких подана заява;

уточнити перелік підстав для припинення процедури, зокрема, у випадку ненадання платником податків додаткових документів, інформації або обґрунтованих пояснень, запитуваних компетентним органом під час розгляду справи;

визначити результати розгляду справи за процедурою взаємного узгодження (зокрема, досягнення домовленості компетентних органів про повне, часткове усунення оподаткування, що не відповідає положенням міжнародного договору, або про відсутність оподаткування, що не відповідає положенням міжнародного договору; відсутність домовленостей компетентних органів щодо вирішення справи; прийняття рішення про усунення оподаткування, що не відповідає положенням міжнародного договору про уникнення подвійного оподаткування, без залучення компетентного органу іноземної юрисдикції);

закріпити обов'язок виконання домовленостей, досягнутих компетентними органами і визнаних платником податків, незалежно від строків, встановлених Кодексом, якщо міжнародним договором про уникнення подвійного оподаткування не передбачено інше;

визначити порядок дій компетентного органу України (ДПС) у разі отримання повідомлення про відкриття справи за процедурою взаємного узгодження в іноземній юрисдикції за участі України;

встановити послідовність застосування процедур взаємного узгодження та судового оскарження, зокрема врегулювати питання їх паралельного застосування або визначення пріоритетності на різних етапах розгляду справу.

2. Щодо попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях:

виключити можливість укладення договору, що має односторонній характер, між платником податків та ДПС;

надати можливість укладення договору про попереднє узгодження ціноутворення між платником податків та ДПС на підставі домовленості

між ДПС та одним або декількома компетентними органами іноземних держав або їх уповноваженими особами (двосторонні або багатосторонні договори);

визначити поняття «критичних припущень», які підлягають погодженню ДПС та одним або декількома компетентними органами іноземних юрисдикцій або їх уповноваженими особами, резидентом (резидентами) якої (яких) є сторона (сторони) такої контрольованої операції, та платником податків;

визначити процедуру аналізу поданого платником податку звіту про виконання договору про попереднє узгодження ціноутворення у контрольованих операціях;

надати можливість здійснювати опитування уповноважених осіб та/або працівників платника податків з питань дотримання договору про попереднє узгодження ціноутворення у контрольованих операціях та аналізу відповідності фактичних обставин контрольованих операцій критичним припущенням;

визначити підстави для здійснення документальної позапланової перевірки у разі припинення або визнання нікчемним договору, якщо отримано інформацію, що може свідчити про невиконання (виконання) платником податків умов договору;

встановити терміни, в тому числі на подання ВПП заяви про попереднє узгодження ціноутворення у контрольованих операціях до ДПС;

доповнити статтю 102 Кодексу новим пунктом щодо призупинення строку давності на будь-який період, протягом якого здійснюється процедура попереднього узгодження ціноутворення щодо операцій, зазначених у заяві про попереднє узгодження ціноутворення у контрольованих операціях;

дозволити за згодою сторін поширити положення договору попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях додатково на звітні (податкові) періоди, які передують періоду, в якому подана заява про попереднє узгодження ціноутворення у контрольованих операціях.

4. Правові аспекти

Міжнародні договори України про уникнення подвійного оподаткування;

Податковий кодекс України;

Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги»;

Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг»;

План законопроектної роботи Верховної Ради України на 2025 рік, затверджений Постановою Верховної Ради України від 11.02.2025 № 4228-IX;

Національна стратегія доходів до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року №1218-р.;

крок 241 плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.09.2025 № 1003-р.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень Закону не потребуватиме додаткових витрат із державного та місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 03 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», проєкт акта розміщувався на офіційному вебсайті Міністерства фінансів України для громадського обговорення, за результатами якого зауважень та пропозицій до проєкту Закону не надійшло.

Проєкт Закону не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, тому не надсилався на розгляд Науковому комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

7. Оцінка відповідності

У проєкті Закону відсутні положення, що:

стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції;

стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (висновок Міністерства юстиції України щодо відповідності проєкту Закону положенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини від 20 листопада 2025 р. № 6471-5.4-25);

впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи проєкту акта не проводилися.

8. Прогноз результатів

Прийняття проєкту акта забезпечить:

удосконалення правового механізму процедури взаємного узгодження та процедури попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях;

приведення положень податкового законодавства України у відповідність до рекомендацій ОЕСР, зокрема передбачених стандартів Крок 14 Плану дій BEPS;

усунення ризиків подвійного оподаткування відповідно до положень чинних міжнародних договорів України;

забезпечення податкової визначеності у питаннях трансфертного ціноутворення;

запобігання виникненню податкових спорів щодо трансфертного ціноутворення;

підвищення ефективності податкового адміністрування процедури попереднього узгодження ціноутворення у контрольованих операціях та усунення наявних прогалин у правовому регулюванні.

Реалізація положень Закону не матиме впливу на розвиток окремих регіонів; на ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами.

Міністр фінансів України

Сергій МАРЧЕНКО